

Trivsel, forventninger og de unge selv?

SUNDHEDSPLEJEN GLADSAXE 20. AUGUST 2018

KAREN WISTOFT, PROFESSOR, DPU/AU

Oplæg til diskussion

- ❖ Trivselsbegrebet/diskurser?
- ❖ Forventninger og pres?
- ❖ Trivselsundersøgelser?
- ❖ Anvendelsen af disse?
- ❖ Udskolingssamtaler

De nationale mål i skolereformen (UVM, 2014)

1. Folkeskolen skal udfordre alle elever, så de bliver så dygtige, de kan.
2. Folkeskolen skal mindske betydningen af social baggrund i forhold til faglige resultater.
3. Tilliden til og **trivslen** i folkeskolen skal styrkes blandt andet gennem respekt for professionel viden og praksis.

Undervisningsmiljøet og trivslen (UVM, 2014)

- ❖ Skolelederne, lærerne og pædagogerne skal arbejde med at udvikle undervisningsmiljøet og sociale og faglige **trivsel**
- ❖ Skolerne skal **følge børnenes trivsel** (obligatorisk).
- ❖ Skolerne skal have **rådgivning** om arbejdet med **undervisningsmiljø og trivsel** ”så de kan mindske den undervisningsforstyrrende uro og understøtte elevernes sociale og faglige udvikling” (UVM, 2014).

Så... i UVM regi

Nationalt mål om at elevernes trivsel skal øges

Trivsel bliver målt årligt og offentliggjort blandt andet i Undervisningsministeriets statusrapport

Der er udviklet indikatorer til brug for denne måling (Holstein et al.)

Der indsamles eksemplariske undervisningsforløb, som skal kunne bruges til rådgivning om trivselsfremme.

Skolesundhed.dk

Hvad måles?

Hvad tager vi udgangspunkt i – i sundhedssamtalerne?

Hvad styrer vores opmærksomhed?

Hvilket trivselsbegreb – hvilken trivselsdiskurs?

Hvilke forventninger - pres/ikke pres?

Hvad styrer de unges trivsel og selvværd?

Fem videnskabelige synsvinkler (Wistoft, 2012)

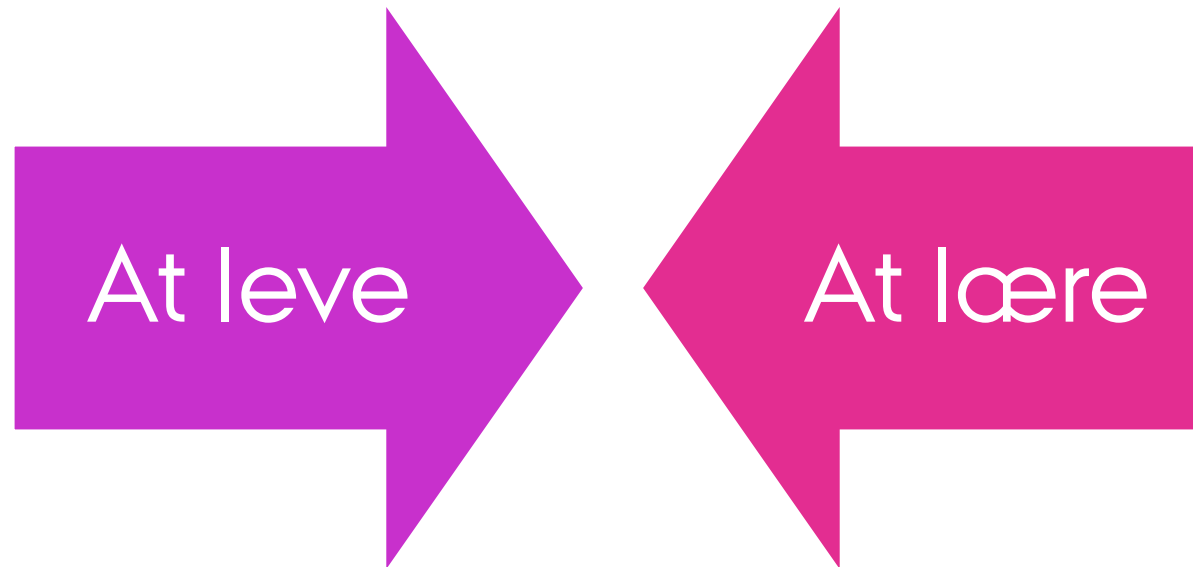
- I. **Personlighedsorienteret**, hvor det vigtige er den unges almene og personlige udvikling.
- II. **Kognitivt orienteret**, hvor der fokuseres på den unges opfattelse, forståelse og forventninger til sig selv om omverdenen.
- III. **Socialpsykologisk** med vægt på den unges sociale samspil med omgivelserne, sociale kompetencer, relationer, aktive deltagelse mv.
- IV. **Sociologisk** med vægt på trivselsfremmende vilkår i det omgivende miljø: hjemme, i skolen, i fritids- eller klubaktiviteter, digitale netværk (sociale medier)
- V. **Pædagogisk** med vægt på læring og fokus på involverende læreprocesser, hvor der typisk skelnes mellem faglig og social trivsel.

Pædagogisk trivselsfremme

(Wistoft, 2012)

På den ene side at leve et
godt liv

På den anden side at
deltage i læreprocesser, der
fremme evne, vilje og
muligheder for at leve et godt
liv

Trivselsbegrebet i mental sundhedsforskning

Karakteristik af den unges **egen** vurdering af:

- a) sine sociale tilhørsforhold herunder forhold til kammeraterne og netværk (også digitale)
- b) om han/hun har nogle at betro sig til (fortrolighed)
- c) om han/hun er omgivet ansvarlige voksne, der giver omsorg, holder aftaler og har tiltro til eleven
- d) går på en skole, hvor det er godt at være

➤ bruges som parametre i forhold til at bestemme en større eller mindre grad af trivsel

To diskurser (Qvortrup & Wistoft, 2017)

	Definition af trivsel	Fremme af trivsel
Folkesundhedsdiskurs	<ul style="list-style-type: none">▪ Risikofri og sygdomsfri tilstand.▪ Fokus på både individet og det sociale miljø.▪ Trivsel = ikke mistrivsel.	<ul style="list-style-type: none">▪ Vurderinger af individuel og social "virkelighed" fx i forbindelse med risikoadfærd, mobning, omsorgssvigt, selvskade, tab eller sygdom.▪ Indsatser ift. bekymrende tendenser.▪ Risikoorienterede kausallogiske interventioner.
Pædagogisk diskurs	<ul style="list-style-type: none">▪ Velbefindende, der giver følelsen af overskud, gåpåmod, handlekraft, læring og glæde ved at være sig selv og sammen med andre.▪ Fokus på både faglig og social trivsel.▪ Trivsel = selvvurderet læringsoverskud.	<ul style="list-style-type: none">▪ Involverende interventioner ex aktiviteter, hvor man i dialog med målgruppen sikrer, at de involveres og lærer at tage beslutninger og handle på et kvalificeret grundlag.▪ Evne til at iagttage egne og andres værdier: til at se trivsel fra flere sider.

Ex folkesundhedsforskning

- HBSC Mobning (Due et al. 2015)
 - Eleven føler sig usikker, ensom, hjælpeløs, synes ikke selv at han/hun ser godt ud mv.
 - Social ulighed og mobning: fokus på sociale relationer
 - Mobning og tracking til depression (lav social klasse)
- Randomiserede skolebaserede interventioner
- Kortlægning af risikofaktorer → "ramme problemområder" → effektmålinger
- Implementeringsgrad og effekt, antagelse: høj grad af implementering → høj grad af trivsel.

Unge profil undersøgelsen (2016)

- "Værktøj i fremtidens trivselsarbejde lokalt, regionalt og nationalt"
- 48.403 unge (12-25 år) fra 38 kommuner
- Elektronisk dataindsamling, 2 spørgeskemaer: a) udskolingselever (7.-9. klasse), b) unge 15-25 år.
- Spørgsmålene er udvalgt af partnerskabet bag m fokus på at besvarelserne skal kunne anvendes til forebyggende arbejde og forskning.
- Rapportens fem temaer: mental sundhed, social kapital, rusmiddelbrug, kriminalitet og risikoadfærd, kriminelle ungdomsgrupper.
- Ambitionen vedr. trivsel: Livstilfredshed
- Realitet: **Risikoadfærd**

Hvad siger de unge selv?

At kunne se mening med tingene

At have et positivt selvbillede

At kunne indgå i relationer med andre, hvor man føler sig set og taget alvorligt

At kunne bruge sine venner og føle sig brugbar

At kunne tilpasse sig positivt til andre, til vanskeligheder og til én selv...

Elevers forslag trivselsmål (Wistoft & Qvortrup, 2016)

- Ikke kun spørgsmål om "risikoopførsel", "hvordan det brænder på", "dårlige forhold, venner, vaner", "svære ting" mm.
- Ikke kun spørgsmål som hentyder til at blive betragtet som "svag"
- Men spørgsmål om positive selvbilleder, relationer, livsbetingelser:
 - Brugbarhed – gode venner
 - Kritisk bevidsthed – især ift. uddannelse
 - Tilpasningsevne – fokus på det der lykkes
 - Robusthed – fokus på "ikke at vælte", når noget er svært
 - Respekt for intimitet/sexliv – fokus på "det gode" og "det private"

Tre typer trivselsforventninger

Udefra

- Unge under pres!
- Stress
- Mistrivsel

Indefra

- Selvregulering
- Egne mål
- Krav fra omverdenen?

Refleksive

- Forventninger fra flere sider
- Bevidste valg
- Værdiafklaring

Udskolingssamtaler

Hvad er realistisk?

Hvor vil vi lægge fokuset?

Udskoling – forældre: hvad er sammenligneligt?

Referencer

Juni M (2017). Trivselsmålinger viser børns forventninger. Asterisk 84, 4 -7.

Kjærgaard A (2017). Er stress den nye børnesygdom? Asterisk 84, 14-16.

Partnerskabet bag ungeprofilundersøgelsen (2016). Ungeprofilundersøgelsen 2015. Pilotrapport om danske unges sundhed og trivsel, social kapital, brug af rusmidler samt kriminalitet og risikoadfærd. København: Komiteen for Sundhedsoplysning.

Sundhedsstyrelsen (2011). Psykisk mistrivsel blandt 11 -15 årige - bidrag til belysning af skolebørns mentale sundhed.

Wistoft K (2012). Trivsel og selvværd i skolen. København: Hans Reitzels Forlag.

Wistoft K (2016). Trivsel i skolehaveprogrammet Haver til Maver. MOV:E Børn og unge i bevægelse og læring. Forsknings - og innovationscentret for Idræt, Bevægelse og Læring. Københavns Universitet (4), 66-77.

Wistoft K (2019). Trivsel på tværs – teori, begreber og metodegrundlag. I: trivsel – et tværprofessionelt anliggende. København: Gyldendal [in print].

Wistoft K & Grabowski D (2010). Mental sundhed i skolen. Evidensbaseret grundlag for fremme af børns mentale sundhed. Danmarks Pædagogiske Universitet, Aarhus Universitet.

Wistoft K & Qvortrup L (2017). A Distinction of Two Discourses Concerning Wellbeing. MOJ Public Health 2017, 6(2): 00166.

KAREN WISTOFT

TRIVSEL OG SELVVÆRD

MENTAL SUNDHED
I SKOLEN

HANS REITZELS FORLAG